

"Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny" (ISSN 1505-0181), nr 18, 2015, s. 236-239.

Publikacje za rok 2015

(oprac. Marcin WITKOWSKI, Marcelina ZAGÓL)

1. *Emil Zegadłowicz daleki i bliski*, red. H. Czubała, K. Kłosiński, K. Latawiec, W. Próchnicki, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2015, 420 s. [il.]

oprawa twarda, format – 24,5 cm x 19,5 cm

Tom artykułów i studiów poświęconych twórczości Emila Zegadłowicza zawiera w tytule dwuprzymiotnikową metaforę [- -]. Po pierwsze, Zegadłowicz jako pisarz „daleki” rysuje się w coraz odleglejszej perspektywie naturalnego dystansu czasowego, gdyż nawiązywał formą liryczną do wątków i światopoglądu Młodej Polski.

Jednocześnie szereg składników pisarstwa Zegadłowicza daje się odnieść do tak różnej od dwudziestolecia współczesności. Będą to ślady „bliskich” relacji z problemem społecznego rozwarstwienia, które nie uległo zniewoleniu w warunkach państwa demokratycznego. (Ze wstępu)

2. *Encyklopedia Stryszowa i okolic: historia, atrakcje i szlaki turystyczne*, red. J. Nowak, P. Piwowarczyk, B. Radwan, J. Waclawski, Drukarnia i Oficyna Wydawnicza „Grafikon”, Stryszów 2015, 104 s. [il. kolor.]

oprawa miękka, format – 30 cm x 25 cm

Publikacja, której celem jest szeroko rozumiana promocja atrakcji turystycznych i walorów kulturowo-krajobrazowych gminy Stryszów i jej najbliższych okolic, to efekt projektu współfinansowanego w ramach działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju”. Encyklopedia jest bogatym źródłem wiedzy o gminie, przybliża jej historię, tradycję oraz dziedzictwo kulturowe ziemi stryszowskiej, w tym gmin należących do Lokalnej Grupy Działania „Gościniec 4 Żywiołów”.

3. J. Janus, *Bobrowscy z Andrychowa – Historie zwykle i niezwykle*, Centrum Kultury i Wypoczynku w Andrychowie, Andrychów 2015, 320 s. [il.]

oprawa twarda, format – 24 cm x 17 cm

Drugie, zmienione i rozszerzone wydanie opowieści o Bobrowskich, hrabiowskim rodzie właścicieli i włodarzy Andrychowa (pierwsze wydanie ukazało się w roku 2014). Publikacja to nie tylko dzieje rodziny i miasta, które Bobrowskim tak wiele zawdzięcza, ale także obraz XIX-wiecznej arystokracji powiatu wadowickiego. Pałac bohaterów książki przez dziesięciolecia tętnił bowiem życiem towarzyskim – odwiedzali go zaprzyjaźnieni z gospodarzami Romerowie z Inwałdu czy Larischowie z Bulowic. Wiele miejsca autorka poświęciła osobie Stefana Stanisława Bobrowskiego (1873-1932), właściciela Andrychowa, Roczyn i Wieprza, który jako burmistrz miasta doprowadził do otwarcia tkalni, założenia Ochronki i Szkoły Przemysłowej, a także rozbudowy infrastruktury miejskiej.

Publikację Jadwigi Janus wzbogacają liczne fotografie, kolorowe rysunki, tablice genealogiczne, cytaty z listów i rodzinnych anegdot.

4. *Kalendarium Wadowickiej Solidarności 1980-2015*, oprac. Z. Szczur, tekst A. Nowakowski, M. Siwiec-Cielebon, Z. Szczur, Drukarnia i Oficyna Wydawnicza „Grafikon”, Wadowice 2015, 26 s. [il.]

oprawa miękka, format – 21 cm x 15 cm

Prezentowane kalendarium nie obejmuje wszystkich wydarzeń z okresu 35-lecia, gdyż wymagaloby znacznie obszerniejszej publikacji. Wiele imprez organizowanych przez NSZZ Solidarność w Wadowicach weszło na stałe do kalendarza wydarzeń kulturalnych, religijnych i patriotycznych miasta i regionu, jak np. Pielgrzymka Ludzi Pracy do Sanktuarium św. Józefa na Karmelu, Bieg Uliczny „Solidarności”, Pielgrzymka na Groń Jana Pawła II czy spotkania osób represjonowanych w stanie wojennym. Z tego powodu w kalendarium zostały ujęte jedynie pierwsze

edycje imprez cyklicznych oraz pozostałe najważniejsze dla Wadowickiej Solidarności wydarzenia.
(Ze wstępu)

5. A. Kołodziejska, *Karol Wojtyła – dramaturg*, Centrum Edukacyjno-Medialne Horyzonty Anna Kołodziejska, Warszawa 2015, 200 s. [il.]

oprawa miękka, format – 21 cm x 15 cm

Książka ta skupia się na trzech dojrzałych dramatach Karola Wojtyły, napisanych już po okresie współpracy z Teatrem Rapsodycznym. [- -] Celem pracy jest prześledzenie jak konwencja rapsodyczna realizowała się i rozwijała, począwszy od powstałego w latach 1944-1950 „Brata naszego Boga” poprzez „Przed sklepem jubilera” (1960) aż do najbardziej ascetycznego scenicznie misterium „Promieniowanie ojcostwa” (1964). (Ze wstępu)

6. J. Łach, M. Musiał, *Przeszłość i znaczenie tradycji dla współczesnego oblicza kulturowego góralszczyzny Beskidu Małego – zapis w krajobrazie*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2015, 170 s. [il.]

oprawa miękka, format – 24 cm x 16,5 cm

Wydana staraniem Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego publikacja jest efektem pracy dwóch pasjonatów historii, kultury ludowej i górskich wypraw – dr. Janusza Łacha, geografa z Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Marcina Musiała, historyka rodem z Andrychowa. Książka przedstawia kulturę góralszczyzny Beskidu Małego – począwszy od jej historycznego rodowodu z wpływami osadnictwa wołoskiego po wszystkie elementy składające się na szeroko rozumianą kulturę ludową – strój, gwarę, architekturę szop pasterskich.

7. *Pamięci tych, którym wiele zawdzięczamy*, oprac. tekstów M. Talaga, Wydawnictwo i Drukarnia NOVA SANDEC, Wadowice 2015. 46 s.

oprawa miękka, format – 30 cm x 20 cm

Album zawiera zdjęcia nagrobków 85 profesorów oraz nauczycieli gimnazjum i liceum, pochowanych na wadowickim cmentarzu, przede wszystkim zaś tych pomników, które zostały odrestaurowane z inicjatywy Stowarzyszenia Absolwentów LO im. Marcina Wadowity w Wadowicach.

8. *Tajemnice życia Janiny Brzostowskiej. Listy Janiny Brzostowskiej i Stanisława Tyszkowskiego*, oprac. i wstęp T. Klak, Wadowickie Centrum Kultury, Wadowice 2015, 88 s. [il.]

oprawa miękka, format – 23,5 cm x 16 cm

Przedstawione w książce listy Janiny Brzostowskiej oraz wybór jej wierszy pisanych do i dla Stanisława Tyszkowskiego to nieznany dotąd, a także istotny szczegół jej biografii. Janinę Dorosińską (1897-1986), córkę dyrektora wadowickiego gimnazjum, i Stanisława Tyszkowskiego (1892-1973), nauczyciela śpiewu, połączyło na początku ubiegłego wieku uczucie, które pozostać musiało na długie lata tajemnicą obojga. Do małżeństwa bowiem nie dopuścił ojciec pisarki.

Janina wyszła za mąż za oficera i prawnika Ludomira Brzostowskiego, ożenił się także Tyszkowski. Łączące ich uczucie trwało jednak nadal, czego wyrazem są listy i poezje, które autor opracowania i obszernego wstępu, profesor Tadeusz Klak, otrzymał w Nałęczowie pod koniec lat 60. od samego Stanisława Tyszkowskiego.

Materiały, jakie otrzymałem [- -] okazały się rewelacyjne, ujawniały one bowiem drugie, utajone życie Brzostowskiej oraz nieznaną, a niezwykle ciekawą i ważną stronę jej biografii, która wpływała także na jej poetycką twórczość, zwłaszcza na kształt liryki miłosnej. Można bowiem z całą pewnością powiedzieć, że wiersze o tym charakterze były nie tylko wytworem poetyckiej wyobraźni, lecz wynikały również z własnego doświadczenia i osobistych, radosnych, ale także i dramatycznych przeżyć (Ze wstępu).

9. *Wadowice w obiektywie czasu*, red. Z. Jurczak, W. Kołodenny, J. Krupnik, S. Kulig,

R. Talaga, M. Witkowski, P. Wyrobiec, tekst M. Witkowski, K. Witkowski, Drukarnia i Oficyna Wydawnicza „Grafikon”, Wadowice 2015, 376 s. [il.]

oprawa twarda, format – 29,5 cm x 23,5 cm

W albumie znalazło się ponad 470 zdjęć, które przedstawiają miasto i jego mieszkańców w okresie od przedostatniej dekady XIX w. po lata 50. wieku XX. Publikacja jest nie tylko typowym zbiorem fotografii, ale nowoczesną, interaktywną książką, którą ożywiają zawarte w niej formy multimedialne – filmy i animacje możliwe do pobrania przez specjalnie przygotowaną aplikację.

10. „Wincenty Bałys 1906-1939. Zapomniany artysta z Wadowic”. Katalog wystawy, oprac. Z. Jurczak, Towarzystwo Miłośników Ziemi Wadowickiej, Wadowice 2015, 30 s. [il.]

oprawa miękka, format – 21 cm x 15 cm

Katalog towarzyszący wystawie „Wincenty Bałys 1906-1939. Zapomniany artysta z Wadowic” jest cennym uzupełnieniem wiedzy na temat jednego z najważniejszych wadowickich artystów lat 30. Opracowując katalog, Zbigniew Jurczak zebrał relacje, wspomnienia, zachowane dokumenty dotyczące rzeźbiarza oraz niepublikowane dotąd fotografie i listy Wincentego Bałysa. Przywołał także odkrycie dr Marty Burghardt, autorki książki *Nieznany przyjaciel Karola Wojtyły* (Kraków 2007), która dotarła do artystycznych i ideowych związków, jakie łączyły Wincentego Bałysa, Mieczysława Kotlarczyka i młodego Karola Wojtyłę.

11. Zapomniany bohater ze Stronia: u źródeł naszej wolności: „Wspomnienia z życia” – pamiętnik Franciszka Lenczowskiego (obejmujący lata 1895-1970), red. A. Pawlus, M. Bąk, P. Piwowarczyk, J. Waclawski, Drukarnia i Oficyna Wydawnicza „Grafikon”, Wadowice 2015, 256 s. [il.]

oprawa twarda, format – 24 cm x 20 cm

Przez kilka dekad pamiętnik pozostawał jedynie w maszynopisie. Dopiero inicjatywa, mająca na celu promowanie ziemi stryszowskiej, umożliwiła prezentację wspomnień Franciszka Lenczowskiego miłośnikom historii.

Niezwykle barwna jest postać autora „Wspomnień”, który dzieje swojego życia spisał w latach 1964-1970, dedykując pamiętnik swej matce. Urodzony w Stroniu Franciszek Lenczowski (1895-1970) uczestniczył w obu wojnach światowych: w czasie pierwszej jako żołnierz 56 Pułku Piechoty dostał się do rosyjskiej niewoli, podczas drugiej pełnił funkcję oficera oświatowego wśród polskich żołnierzy w Szkocji. W dwudziestoleciu międzywojennym kształcił się na Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie uzyskał stopień doktora filozofii. Po 1945 r. jako profesor gimnazjalny uczył w Krakowie, Olkuszu i Żywcu, nie bez trudności, ponieważ komunistyczne władze pamiętały o jego pracy oświatowej na uchodźstwie. Historyk-mediewista łączył w sobie zarówno skrupulatność naukowca, jak i honor oraz odwagę oficera Wojska Polskiego. W swojej działalności badawczej profesor nie zapominał o rodzinnych stronach, zwłaszcza o Stroniach, badając dzieje regionu.

Wspomnienia Franciszka Lenczowskiego wydane zostały z inicjatywy Urzędu Gminy w Stryszowie i, obok *Encyklopedii Stryszowa i okolic*, składają się na stryszowską „Bursztynową Bibliotekę”.